

D. A. G.
DISSERTATIO ACADEMICA.
DE
CAUSSIS, CUR IN INVIDI-
AM ADDUCTA SIT META-
PHYSICA.

Cujus
PARTEM PRIOREM,
CONS. AMPL. FACULT. PHILOS. IN
REG. ACAD. ABOËNS.

Publice Examinandam Siftunt

JACOBUS JOHANNES
LAGERSTRÔM,

Phil. Mag. Stipend. Segercrantz.

Et

JOHANNES MAGNUS LIMON,

Satacundenses.

IN AUDITORIO MAJORI, die X Martii an. MDCCLXXXVII.

h. a. m. s.

A B O Æ, Typis FRENCKELLIANIS.

2.

Præfatio.

Multos admodum eruditorum usque adeo Metaphysicam esse pertæsos, ut non ipsi solum nauci præclaram habeant scientiam, sed aliis etjam, probra, bona venia dixerim, frivola futiliaque eidem impense ingerentes, odiosam reddere summo contentur studio, non pauci, nec illi sine causa queruli, gravissimas ultro citroque jactant querimonias. Atqui, ut mala prosperrimos idem habent successus: ita delivamentis suis tantum Metaphysices fastidium litterarum cultoribus adferre valuerunt, ut ne vestibulum quidem scientiæ hujus utilissimæ & maxime necessariæ ingredi plerique, studiorum liberalium cæteroquin amantissimi peritissimique, operæ pretium existiment. Sed arduum viresque meas exsuperans negotium, procacissimas conviciatorum criminationes contundere præjudiciaque altissimis defixa radicibus imis eruere stirpibus, aliis consiciendum perlibenter relinquo. Mihi sufficiat, tironibus ad cogitationem rei maximi momenti suscipiendam excitandis, qualemcunque impendisse operam. Vires ingenii sui in hac re periclitati sunt viri longe doctissimi, promeritamque esuo labore laudem reportarunt. Haud laboriosum itaque fuit opus, apertam tritamque calcare viam, attamen, præsscini dixerim, fructuosissimum, in quantum nimirum, celebrioribus hujus argumenti libris aut vetustate obliteratedis, aut quacunque de causa in occulto delitescentibus, sinistram de Metaphysica opinionem si non per-

ver-

veritati obnoxiam, certe ejusdem suspectam, reddere valuerit. Qua quidem in se si voti fieri compoti mihi contigerit: fore certissime spero, ut multarum opertarum rerum patefactioni hæc nocentissima non diu officiat sententia. Quod igitur hac spe adductus & singulari in banc scientiam amore commotus, hocce specimen, et sine titulum quidem ejus ab omnibus serena fronte iri aspectum, odiosissimumque *Metaphysices* nomen vilem nonnullis esse motarum, non obscure prospexeram, edendi iniverim consilium, præceps immaturumque judicaturum, æquum rerum existimatores spero neminem. Metum denique, ne eandem ac illi, qui auctororum nomina & librorum titulos cumulativè coacervantes, eruditionis opinionem saltè imperitis injicere allaborant, reprehensionem incurram, utilitas expeditissimi, quod aliorum verba transcribens confeci, negotioli mihi exemit. De reliquo TUAM, B. L. in banc dissertationem, quam, viribus cum corporis tum animi gravissima morbo debilitatis, elucubratus sum, mitiorem ac indulgentiorem fore animadversionem, TUA æquitate & humanitate fretus, pro certo mihi polliceor. Sed hæc hæcenus.

§. I.

Nullam omnino scientiarum, quas dignas, quæ sua excolantur polianturque industria atque diligentia, reputarunt Philosophi, æque miras perpeffam esse vicissitudines, ac illam, quam *Metaphysices* nomine insignitam voluit antiquitas, Historia Litteraria apertissime commonstrat (a). Nam, ut, bre-

A 2

viter

(a) De veritate assertionis hujus vel mediocriter literato fidem faciunt, præter alios, JAC. THOMASIVS *Hist. Metaphys.* REIMANN *Einleitung in die Hist. Litter. derer Deutschen. Vol. IV. quæst. 1 - - 52* STOLLIUS *Introd. in Hist. Litt. Part. II. cap. 2. §. 52. ad fin.* Qui quidem de odio huic disciplinæ, furtim quidem certe, concitando

viter tantum & in transcurfu easdem attingentes, insolentia scientiæ hujus incunabula relinquamus tacita, tam sæpe ac tam multifariam incredibili hominum solertissimorum opera studioque transfigurata est atque transformata, ut ex disciplinæ monstro (hoc enim, sibi quantumvis semper dissimile, diu permansit) reliquarum scientiarum lumen decusque vel casu & fortuito non exstitisse, jure mireris. Præterea, maxima pars illorum, qui Metaphysicæ judices pretiique ejus æstimatores sese præbuerunt, ab aurea recedens mediocritate, in illa præ omnibus aliis scientiis laudanda vituperandave modum indigne transgressa est, ipsaque hac immoderatione æquitatem, judicii tantopere demandatam, turpiter convulsit. Nota enim & apud omnes pervulgata res est, Metaphysicam & summis, ne dicam divinis, non suo quidem merito, ad cælum elatam esse laudibus (b), & acerrimis, iisdemque haudquam promeritis, exagitatam conviciis (c): eamque prop-

te-

valde sunt solliciti; alii contra e. g. SCHMEIZEL (Versuch zu einer Historie der Gelehrtheit Cap. 5. Abs. 1. cap. 2. art. 1. & HOLLMANNUS *Phil. Prim. Proleg. Metaph.* a partium studio alienissimi.

(b). Sexcenta hujusmodi encomia, si ad aliquem spectaret usum, recenserem. Sed sufficit pauca solummodo exempli causa afferre. TIMPLERUS *divinam scientiam, & quæ inter omnes artes & disciplinas ceu Domina & Regina eminet*, Metaphysicam appellavit (*Syst. Method. Metaph. prælat.*). Fuisse, qui *Triados Mysterium e rationis principiis clarius & distinctius, quam e Scriptura S. demonstrari posse, Deumque velle lucem Spiritus S. in animis hominum, per divinas disciplinas Logicam & Metaphysicam, accendere* statuerent, testatur LEICHNERUS, *Apodict. Philos. Scholarum emendat.* Conf. KECKERMANNI *præcogn. Logic. Tract. II. Cap. 5.* Alios, qui scientiam hanc *Solem cæli Philosophici, Deam, quæ sola caput habet, Principem, Præsidem, Judicem, Dictatricem, Aquilam, Loricam, munimentum reliquarum disciplinarum, bonumque Metaphysicam Semideum* vocitarunt, silentio prætereo.

(c) Exemplum allegemus libellum anononum an. 1699. hoc titulo, puerilem auctoris levitatem non obscure indicante, emissum;

tereā ab aliis, tanquam agrum segetis feracissimum, enixissime, plerumque tamen perverse, excultam, aliis autem, velut Squa-

Die Wohl- Ehr- Würdige, Groß- Achtbare und Wohlgelahrte Metaphysica, oder über- Natur Lehre, als die Königin aller Wissenschaften, oder Hoch- betraute Leib- Magd, oder Kammer Jungfrau der Theologiae Terminologiae, allen Unlateinischen zur Verwunderung aus dem Lateinischen Grund- Text in unsere Hoch- Deutsche Frau Mutter Sprache übersezt &c. Inychitur auctor libri in Metaphysicam contumeliosissime. Dicit in praefatione: Da Gott die Physica gemacht, so hatte der Teuffel als Gottes affe, die Metaphysica erdacht; vocat eam Philosophiam Διαβολόπνευστην, ein Teuffels- Werck, Grillen fängerer, rechte Lügen- disciplin &c. Pertinent quoque huc P. RAMUS, qui ira, cum qua nihil considerate fieri potest, in Metaphysicam Scholasticam accensus vehementissima, impietatem omnium impietatum illam salutavit (Praef. ad Schol. Metaph.) GU. AMESIUS, qui pestem ac perniciem juventutis eandem vocat: J. LANGIUS (Medic. mentis, Part. 2. r. 8. §. 3.) statuens, sublimen illam Metaphysicam seu cerebrosam, illam Ontologiam eundem habere locum & usum inter disciplinas Philosophicas, quem habet Crembalum inter instrumenta musica: REIMANNUS (l. c. vol. I. p. 165.) Metaphysicam tanto, reipublicæ litterariae, quanto artes præstigiolæ, v. g. Chironomia, reip. civili, fuisse usui judicans. Regem sapientissimum, GUSTAVUM ADOLPHUM inter ofores Metaphysicæ numerat idem (l. c. vol. IV. pag. 106), dicens: Daß ist gewiß daß der König Gustafus Adolphus in Schweden ein edict promulgiret, in welchem er nicht allein die Metaphysicam zu dociren verboten, sondern auch zugleich befohlen, daß alle Exemplaria der Metaphysischen Schriften, die man in seine ditiones einzuführen sich erkühnen würde, solten confisciret seyn, sie möchten auch nahmen haben wie sie wolten. Idem de Dano quodam juvene & RUDRAUFFIO perhibet RYDELIUS (Disfert. Acad. de varia vicissitudine veraque indole Metaphysicæ), in cujus de hac re sententia ibidem lata acquiescimus. Sed innumeri fuere, qui eandem μαροτοφίας, doctæ stultitiæ, aliisque ejusmodi titulis decorarent. Quum vero has jam scurrilitates non solum satietatem caninæ hujus facundia Lectori parere, sed stomachum etjam illi movere arbitramur: pluribus accumulandis superfedemus. Quod si tamen quis plures sustineatisque delectetur, penum earundem cumulate congestam reperiet in WENC.

lidum Veretrum, contentam desertamque fuisse (d): eandem denique profidentes celsissimo dignitatis fastigio illorum, ludibrio vero & cachinnatione horum suffragiis, dignos fuisse estimatos (e). Nequit igitur esse obscurum, summas has dissensiones

non

SCHILLINGII *Ecclesie metaphysicæ visitatione* (rigidissima illa quidem), pluribusque a REIMANNO & SCHMEIZEL indicatis locis.

Spectant hæc maledicta plurimum ad Metaphysicam dudum a Scholasticis incondite & monstrose adornatam; illorum vero sordibus jam majori ex parte auspiciato abstergis, nonnullis quoque hujus doctrinæ capitibus non a rubigine solum penitus liberatis atque limatis, sed etiam ad nitorem perpolitis; acque scurrilis nihilo secius ac scenica conviciatorum etiamnum est dicacitas, præterquam quod hi, cum rationem dictorum suorum aut nullam exponere sciant, aut maneam putidamque erubescant, quod olim aperte palamque factum est, argute atque secreto faciant. Et illud quidem, quod vaserrimi hi Metaphysicæ hostes in eandem evomunt acerbissimæ virus, mortiferum quippe cuique nullum obviam venire potest antidotum, omni alio multis nominibus est pestilentius velociusque. Aperte igitur vel odisse magis ingenuum est, quam fronte occultare sententiam.

(d) Vere STRUVIUS (B. G.), si vel ejus, vel nostrum spectas ævum: *Scriptores Metaphysici olim magna cura evoluebantur, nunc autem plerique sæpius in Tabernis reperiuntur, quam officinis librariis.* *Select. Biblioth. Philos. Cap. IV. §. 6.*

(e) Vid supra not. (b) & (c). Digni omnino sunt homines inani subtilitatum scientia, etiamsi veræ philosophiæ sint maxime rudes, tumescentes, quos derideat *Genuina Philosophi spurii, imprimis Metaphysici imago, pennis philosophico adumbrata, cujus libelli hoc est initium: Date viam, Philosophi, date viam, venit Metaphysicus, qui Reginam scientiarum crepat & tamen plerumque ignorantia laborat Abecedaria. Habet principatum absque principio: nam primam didicit Sapientiam sine primo sapientiæ fundamento, timore Domini: in transcendentalibus sibi sapit, sed revera ante pedes desipit.* vid. *Hist. Biblioth. Fabricianæ. Part. V. §. 173.* Qui autem viros exquisita doctrina ornatissimos una cum illis, ut sit plerumque, ludificantur atque calumniantur, næ illi in temeritatis inconsideratissimæ & impudentiæ quavis detestatione dignæ vitium turpissime incurrunt. Nostra certe ætate in

non quidem plane nullam (f), attamen, cum ardor diffidentium modum plerumque excederet atque in maledictionem, quæ nihil habet propoſiti præter contumeliam, erumperet, perexiguam Metaphyſicæ attuliſſe utilitatem; ſed contra obſtaculum profectui ejusdem objeciſſe ſuperatu difficillimum (g). Jam dudum Metaphyſices ſtudio vulnus inflixere altiſſimum: recens illud novis ictibus diutiſſime conſervarunt: noſtro jam ſeculo, ſiquando vel punctum temporis ducendæ cicatricis nanciſcitur, hanc vix nondum obductam tenerrimamque levi negotio refricant. Rei igitur adeo pernicioſæ radices ſcrutari atque perquirere, inventasque circumſodere & evellere operæ omnino eſt pretium (h). Nos, ne ab inſtituto aberremus, ſolius invidiæ, qua premitur Metaphyſica, ſtirpes perſcrutemur.

§. II.

Haſtenus de Metaphyſica, vocis hujus vi nondum expli-

malediſſi propemodum & contumeliæ loco ponitur, vocari Metaphyſicum. Idem in Academia Lugdunenſi & alibi Cocceji ævo factum fuiſſe, memoriæ prodidit Hulſius, citatus hoc nomine a BÜCHERO, *Hiſt. Metaph. J. 29.*

(f) Dubium enim non eſt, quin eadem aliis ad rem controverſam examinandam excitandis, & temeritati in aſſentiendo cohibendæ multum conduxerint.

(g) Quod de accuſatorum atque calumniatorum utilitate noxiſque in Rebuspublicis præcipiunt Politici, idem de oppugnatoribus errantium & recta via incedentium obtrectatoribus in ſcientiis valet.

(h) Bene KÖHLER (*Discurs über daß Licht der Natur S. 26.*): Eſiſt ſehr gut und nützlich den Grund und den Urfprung des Irrthums zu unterſuchen; wodurch man zu einer Maxime gelangen kan, die uns zur Vermeidung dergleichen Unrichtigkeiten dienlich iſt. &c.

plicata atque descripta, defferuimus (a); nunc leviter illam attingamus. Quem vero in hac definitione condenda mirum in modum omni ævo inter se disfederint atque discordarint Metaphysici: nos certe, si hac occasione confusionem hinc extortam discutere conaremur, in supervacaneæ atque inanis operositatis vitium incurreremus. Quapropter non nisi enarrationem hujus dissensus, quippe qui scœditate sua, vel a limine hanc disciplinam salutantes offendat & non raro a studiis ejusdem ingrediendis absterreat, in verba conferamus paucissima (b). Eruditi plerique omnes partim scientiæ eorum, quæ enti attributa sunt, aut attribui possunt, quatenus ens est, vel

(a) Facile hoc excusatum habebunt, qui laudatores atque vituperatores Metaphysicæ, de quibus §. præced. quæstionem instituimus, parum omnino de ambiguitate vocabuli hujus explicanda fuisse sollicitos, hominesque illiteratissimos, vi ejus plane non intellecta, haud raro loquaciter & confidentissime de eadem disputare, perpenderit.

(b) Si ulla unquam fuit res, quæ æternam concitare valeret discordiam, hæc certe fuit. Admodum namque pertinax exorta est concertatio, primo de *genere* (proprietas) in definitione Metaphysicæ ponenda, an videlicet illa apte dicatur aut scientia, aut sapientia, aut prudentia, aut intelligentia, aut ars, aut instrumentum & organon. (vid. WALLERIUS, *Syst. Metaph. Discurs. prælim.* §. 19. & BUCHERUS, *Phil. Prim. proleg.* pag. II. 12.). Hæc tamen controversia jam omni propemodum ex parte obsoluit. Minus aliquanto inepta & majoris etiam momenti, de significatione voculæ *μετά* in titulo XIV. Librorum Metaph. Aristotelis, mota est controversia. (vid. BAUMELSTERUS *Instit. Metaph. Proh.* §. 4.) Hinc enim, secundo, magna ex parte mirabilis & valde noxius Metaphysicorum, in *differentia Speciei* statuenda, adeoque in limitibus scientiæ hujus constituendis, effluxit dissensus. Alii enim Metaphysicam in eo, ut *πάν το νοητόν* perscrutetur, alii in principiis veræ cognitionis tradendis, alii in doctrina de ente, Deo & officiis hominis erga Deum, alii de ente & spiritu, alii de mundo, ut vulgo loquuntur, intellectuali, de cujus finibus aut dilatandis aut coarctandis nimium quantum dissident, proponenda, versari eam oportere existimarunt &c. sed nihil refert dis-

vel, si mavis, notionum universaliorum (c) (addunt plerum-
 runque, reliquis scientiis fundamenti loco præstruendarum)
 expositioni seu Ontologiæ Metaphylices nomen imposuerunt,
 partim Ontologiam, Cosmologiam (inde a Wolffii tempore)
 & Pneumaticen (d), generatim complexas, eodem denotarunt.
 Quam ipsam significationem, etjamli minus aptam (e), usu
 tamen antiquo comprobata, in titulo dissertationis hujus
 verbo Metaphylices attribuimus. Flocci ut plurimum hanc
 am-

ensiones plures compilare, imprimis cum perfectam omnibusque nu-
 meris absolutam verbi Metaphylices historiam pertexens non disserta-
 tiunculam, sed librum haud minusculum conficeret. Consultat, cui li-
 bitum fuerit, SCHEIBLERI *op. Metaph.* L. I. c. I. imprimis vero lau-
 datam Dissert. Doctissimi RYDELII. Et hæc quidem lites nunquam
 forsitan dirimendæ studiosos Metaphysicæ in perturbationem tricasque
 conjiciunt & sinistram, quam pane cum lacte nutritis luxerunt, de in-
 dole Metaphylices opinionem efficiunt confirmatiorem. Mirum itaque
 non est, paucos in deliciis habere scientiam, cujus ne vestibulum qui-
 dem, utpote vepribus atque dumetis septum, sine multo sudore ingredi
 possunt.

(c). Consulto diximus *universaliorum* (non, quod vulgo faciunt,
 universalissimorum). Pars namque Metaphysicorum maxima, jure an
 injuria non quærimus, assentiuntur GODOFREDO PLOUQUET
 (*Elem. Phil. contemplat. Ontolog. §. 6.*), dicenti: *Cum primæ notio-
 nes & principia, quibus disciplinæ nituntur, maximi sint momenti, ne-
 que tamen eadem semper disciplinis suis præmittantur: perquam com-
 mode ac utiliter fieri potest, ut ontologia complectatur & ea, quæ no-
 tionibus generalissimis sunt affinia.*

(d). Pneumatologiam illam salutamus scientiam, quæ spirituum
 naturam & proprietates persequatur, adeoque Psychologiam & Theo-
 logiam Naturalem suo complexu continet. Qui itaque Metaphysicam in
 Ontologiam, Pneumat. & Theol. Nat. partiuntur, aliam prorsus vim
 huic verbo attribuunt.

(e). Hoc enim pacto Metaphysica est scientia, verbis utor THUM-
 MIGII, entis, mundi in genere rerumque immaterialium, adeoque far-
 rago rerum diversissimarum. Displicet hæc nostra sententia, præter alios,
 Illustri ERNESTI (*Init. Doctr. Solid. Proleg. §. II.*), Neminem ta-

ambiguitatem fecerunt calumniatores, & quanquam Metaphysica, restricte sic dicta, bilem iis speciatim moverat; attamen, cum latius nonnullorum arbitratu pateret odiosissimum metaphysices nomen: quicquid eodem indigitabatur, absque ullo discrimine, dente carperunt maledicentissimo. Moderatores vero atque prudentiores, ut appellationis scientiæ hujus valde inconstantem vagumque noverunt esse sensum: ita suam quoque de pretio ejusdem sententiam discrete esse pronunciandam, æquum judicant.

§. III.

His generatim præstructis, causas, cur in invidiam ad ducta sit ONTOLOGIA, paucis rimabimur, ponderaque earum, quoad possumus nobis licet, examinabimus.

Primum igitur potissimumque locum inter easdem suo jure obtinet incredibilis ac vesanus fere, plerorumque Metaphysicorum, maxime Scholasticorum, in hanc scientiam amor, venenatus ille fons infaultumque caput malorum, quibus præclaram haud suapte culpa oppressam jacere dolemus scientiam.

† V

tiam.

men, Metaphysicam Aristotelis ab hodierna toto celo distare perpendicularem, in suam facile perducit sententiam. Quatenus vero cum BUDDEO (*Elem. Phil. Instr. Part. IV. c. §. 5.*) aliisque nomen Metaphysices perperam Ontologiæ impositum esse contendit, eo libentius ei assentimur, quo magis perspectum habemus, perodiosum hoc nomen magnam ipsi scientiæ fecisse & facere invidiam. Sane explosio verbi hujus plus ad temerarias obtreccationes atque invidias proferendas obterendasque valeret, quam operosa earundem refutatio atque depulsio centum voluminibus comprehensa. Præterea, cum nomina, quibus commemorata insignita est scientia, abunde suppetant, etiam si vocabulum Metaphysices e Philosophiæ exterminetur finibus; facile hoc carere potest orbis erudibus.

tiam. Qui enim pro enormi Ontologiæ dignitate, cæteris disciplinis posthabitis, tanquam pro aris ac focus certarent, quin in eandem solertissime excolendam & subtilissime perpoliendam tota mente incumberent, facere non potuerunt. Idque tanto magis, quanto apertius suas haud feliciter defendi posse partes, nisi iis, quas eidem tribuerant, laudibus dignam illam præstarent, perspexere (a). Quandoquidem autem, scholastico præsertim ævo, veræ eruditionis intellectum veræque elegantiae gustum non habuere: solidam doctrinam in futiles nugas, & genuinam venustatem in ornatum inepte ascitum monstruosamque deformitatem commutarunt. Nam ut plurimum (dolenter hoc dicamus potius, quam contumeliose) in vanis, spinosissimis & maxima obscuritate involutis argutiis atque subtilitatibus aucupandis (b), molestis definiendi partiendique spinis cumulatissime congerendis atque coacervandis (c), inanibus, perplexis acerrimisque altercationibus agitandis (d), & aliis hujusmodi intimis nugatoriisque rebus conquirendis atque perscrutandis, omnes nervos ætatis indu-

B strixæ

(a) Multas tamen alias, easque longe gravissimas, rei hujus reddi posse rationes, rem diligentiori contemplatione expendenti ultro patet. Conf. FEDERI *Dein. Hist. Metaph. Institutionibus Log. & Metaph.* subjuncta, §. 5.

(b) Ut alia omittamus, fatis est nominare quæstiones de principio individuationis, de radice futuritionis, de principiis entium constitutivis, an ens sit univocum, æquivocum aut analogum inferioribus, & si sit analogum, an analogia attributionis, aut anal. proportionalitatis.

(c) Exempli loco sit distinctio unitatis, quam distribuunt in (α) *Exclusivam*, hanc vero in *absolute* sive *prægnanter*, & *limitate* talem.

(β) *Logicam*. (γ) *Aritmeticam*. (δ) *Accidentalem*, quam denuo in *Moralem*, *Naturalem*, *Artificialem*, *Analogicam*, *Præternaturalem* & *Supernaturalem*, quam insuper in *Mysticam*, *Sacramentalem*, *Personalem* & *Gloriosam* dispescunt. Quæ tamen distinctio inter implicatissimas non est referenda.

(d) Vid. supra §. II, not. (b).

fræque suæ contenderunt. Et has quidem ineptias, Latio ne fando quidem auditas, aut incitæ tenebris coacti, aut iudicii de pulcritudine perveritate seducti, tam horrida protulerunt oratione, ut etiam aurum, in sordido hoc nugarum barbarismorumque abditum barathro, exquisitu & erutu sit ærumnosum atque teterrimum, utque jam eruto nec indiligenter expurgato, aliqua tamen fœdæ, qua fuit squalidum, illuviei adhæreat cogitatio (e). In hac itaque perverissima docendi dicendique ratione fastigium eruditionis & summam exquisitæ doctrinæ gloriam sitam esse putantes, omnibus, quarum notitiam habuerunt, scientiis, consummatam perfectionem summumque splendorem illis conciliaturi, scita sua haud parca obtrusere manu. Quo infaulto consilio factum est, ut tricis & apinis innumerabilibus ac vesanis contentionibus inquinaretur, atque iniquo difficultatum pondere premeretur omnis fere humana cognitio. Adeo mirabile Doctorum Angelicorum, Irrefragabilium, Auctoratorum fuit ingenium, a quò, tanquam ab exemplari optimo, pendere politiora non piguit tempora.

Tot igitur ineptiis pæne anilibus nugisque odiosis obruta, & tot sordibus conspurcata Ontologia, hinc, utpote fœda atque humano generi perniciofa, exquisitæ doctrinæ studiosis maxime displicuit, causamque dente Theonino (quo jure quaque injuria infra ostendemus) (f) sese rodendi convi-

(e) *Pertinent huc Quidditates, hæccetates, entalitates, ubicatio- nes, nunccetates, singularizationes, individuificationes, aptitudinalitates, potentionalitudinalitates, aliæque ejusdem farinæ verborum monstra, ad crassas tenebras rebus clarissimis obducendas, siquando iis aliqua subsit sententia, aptissima. Cave tamen credas JOH. CARAMUELIS DE LOBKOWITZ Sam. Sem, Sim. -- Samo, Semo. -- Amantitates, amaturitates ceteraque deliramenta civitate fuisse donata.*

(f) Sufficit hic monere, sæpe etiam esse sub sordido palliolo Sapientiam.

viciatoribus præbuit omnium speciosissimam, illinc a sui cultoribus, vehementissime est comprobata & summis laudibus adornata (g). Quæ quidem præconia, contumeliosissimis in hanc disciplinam ingestis probis multis nominibus nocentiora, indignissime eidem esse tributa, ex allatis intellectu est facile. Miinime igitur mirum cuiquam videri debet, amplissimam quam superiori ætate adepta erat Ontologia, dignitatem, infusasque in eandem cumulatissime congestas laudes, fastidium sapientioribus, communi quamvis lenique fuerint animo, attulisse, hominesque quietissimos ac pacis concordiaque studiosissimos, pestilentium, quibus maxima eruditorum pars tenebatur, errorum dispellendorum gratia, in litigiosam descendisse aciem (h). Sed vestigia invidiolæ persequamur.

Cum itaque ea mortalium plerumque sit perversitas, ut, præjudiciis imprimis occæcati, ne unguem quidem transversum de sua decedant sententia, sed obstinatissime in illa, quamvis refutata, permaneant, eamque pugnacissime defensionent, sæpiissime quoque accidat, ut e diiceptione altercationem faciat disputationis fervor (i), & omnia præter modum ad-

B 2

au-

(g) Exemplo sint laudes §. I. not. (h) recensitæ, Ontologiæ enim potissimum dicatæ sunt.

(h) Qui tamen eundem omnibus laudum harum obtreçtatoribus scopum fuisse præfixum existimat, sane is sua vehementer opinione fallitur. Nullo enim non tempore merus disputandi confutandique pruritus, ambitio, simulates &c. cum alias maximas acerrimasque civile rixas & contentiones, tum calumniatores Ontologiæ procrearunt plurimos.

(i) Cedro omnino digna est sapientissima HOLLMANNI (*Log. §. 522 seq.*) admonitio, nimis tamen longa, quæ huc transcribatur. Horribilis in hac re Scholastici ævi fuit excitas & disilententes vexandi rabies. Quamquam vero a verbis ad verbera perventum sit sæpiissime; attamen non nisi unum commemoremus CARPENTARIUM, acerrimum RAMI, Philosophiæ Scholasti. imprimis Metaphysicæ (Ontologiæ) infensissimi hostis, adversarium, "qui non hoc contentus erat, quod in

augeat exaggeretque affectus vehementia, imprudentes denique, quæ sunt invidiosa non mitigent extenuando, sed laudando & efferendo invidiosiora faciant (*k*): patet quid sit, quod controversantes, cæteroquin forte æquillimos, certe non malitiosos & ex indutria iniquos rerum æstimatores, ad perversissimam de usu atque præstantia Ontologiæ sententiam dicendam, eamque laudibus contumeliisve nauseam moventibus prosequendam, sæpenumero perpulerit quasi atque adegerit, & cur iidem, veritatis defensionem suo prætendentes consilio, haud raro non nisi dictorum suorum propugnatores adversariorumque calumniatores sese præbuerint acerrimos. En igitur maximum e scintilla excitatum incendium!

In hac itaque arena dimicantium qui antea Ontologiam e nimium alto, in quem temere posita erat, dignitatis gradu dimovere & in illum, quem promeruerat, collocare laudando consilio studuerant, iidem jam illam ne infimo quidem dignam aut, adversariorum de errore arguendorum, nonnunquam etiam opprobriis mordendorum desiderio aestuantes, *simulate* pronunciarunt, aut, odio demum ipsius rei controversæ conflagrantes, *ex animo* contenderunt. Fuit igitur non tam ipsa Ontologia, quam potius laudatorum ejusdem temeritas, quæ princeps reprehensores nominatos ira incenderat; verun-

Collatione sua PLATONIS & ARISTOTELIS, plagam unam atque item alteram inflixerat RAMO; sed eo quoque crudelitatis prolabebatur, ut per sicarios adversarium suum misere necandum, cadaver per fenestram in vicum præcipitandum per vias trahendum, atque a Studiosis quibusdam nates ejus virgis cadendas, Scholarum more, curaret." Vid. STOLLIUS *l. c. §. 27, not. 6*. Qui furor, quantam Ontologiæ paraverit invidiam, & ipsius rei indoles & experientia aperte commonstrat.

(*k*) Omnes in universum affectus, totam attentionem in alteram solummodo partem convertentes, difficultates & maxime impeditas rei cuidam peragende obvientes molestias vel imminuunt, vel profus occultunt & quæ sibi sunt impedimento, auctis quasi viribus & violento impetu, superare enituntur atque contendunt.

tamen cum sæpiſſime accidat, “ut ſubſidia atque adjuvamenta, quæ fini nobis propoſito attingendo apta commodaque reperimus, ita mentis cogitationem occupent, ut ipſum finem interea ſpectare nequeamus & demum ejusdem plane oblivſcamur, illaque ipſa diſplicentiam & averſationem noſtram (ut e contrario delectationem & appetitum noſtrum), ſcopi primarii cogitatione ita vel exterminata vel obſcurata, ad ſe totam pertrahant, & conſuetudine præterea accedente, metæ inſtar ultimæ, ad quam attingendam omnes conatus conferri debeant, animo ſeſe noſtro ſiſtant” (l): odium in immoderatos laudum Ontologiæ præcones conceptum *de eorundem temeritate*, principali odii hujus cauſa atque incitamento (ſine), *in ipſam Ontologiam*, cujus infamandæ ope eadem reprehendatur (adminicula, vulgo media) furtim quaſi & ipſis etjam obtrectatoribus neſcientibus, adeoque invitis, malo *translatum* eſſe auſpicio, clariffime apparet. Accidit hoc majorum memoria viris exquisita doctrina, cauta cæteroquin circumſpectione inſignique probitate ornatiſſimis, noſtro adhuc ævo eadem imbecillitate obnoxiiſ: Accidet idem poſteritati, quæ, quouſque utilitas pretiumque Ontologiæ in diſceptatione verſabitur, eadem ſcientiæ hujus conqueretur vices. Quapropter & fallaciſſimis inſiſtunt veſtigiis, & valde fragile opinionis ſuæ conſtituunt firmamentum, qui laudatorum virorum auctoritatem tectis quaſi oculis ſequuntur, eamque ſtultitiæ ſuæ prætexunt (m).

B 3 Per-

(l) Non diſſimulamus hæc fere ad verbum excerpta eſſe e præclara diſſert. Acad. Præſ. Cel. Prof. PORTHAN edita; de oblectatione & appetitu mentis de ſine in media translato.

(m) Cum in his ſollicite enucleandis & planiſſime explicandis cardo hujus diſſertationis vertatur; prætermittere non potuimus, quin aliquanto diſſuſius hæc exponeremus, & πρῶτον ψεύδος hic latitans in lucem proferre eniteremur.

Perſpectum igitur exploratumque habemus, plurimorum Ontologiæ cultorum nimis ardentem in eandem amorem, nimiasque ab illo profectas laudes, odium multorum eidem conciliaſſe, calumniatoribusque eandem conviciis atque ſibilis conſectandi, occaſionem præbuiſſe oportuniſſimam; ſtulti- tiae vero illorum poenas ipſi ſcientiæ eſſe irrogatas, atque acerbiffime ab eadem repetitas, eo abſurdius injurioliusque faci- nus haud immerito exiſtimari, quo plurium peſtilentiorumque, quibus immerito afflicta eſt, malorum fontem hanc fuiſſe largiſſimum, pro certo habemus compertum (n)

De reliquo, diſplicentiam taediumque spurcæ illius Onto- logiæ, cujus ſupra expreſſimus imaginem, eadem ac indagavi- mus via, in acerbum ipſius ſcientiæ evaſiſſe odium, vel nobis non momentibus patet. (*)

(n) Exoptandum itaque eſſet, ut ſuo damno tandem ſapiant im- prudentes, nec in propriis vineis quam expeditiſſime cadendis omnes ingenii ſui vires dementer profundant. Inclareſcunt laude digna etſi nullum habeant prædicatorem. Neque diſciplinæ ullius præſtantiam laudum illi tributarum ſplendore, ſed utilitatis ex eadem percipiendæ ubertate, metiuntur ſapientes. Sed fac, Ontologiam, ut HOBBSIO placuit, eſſe *emouſam*, num exquisitiſſimis ornata laudibus riſum an amorem venerationemque excitat? Ejicias illam e numero ſcientiarum, & latiſſimum campum, in quo excurrere atque cognofci ſua poteſt ſolertia, Metaphyſico dabit Summi Numinis & animæ humanæ attenta conſideratio.

(*) Imperioſa, quam nobis aſſert impenſarum ratio, neceſſitate coacti mediam rei hujus expoſitionem hic abrumpimus-

Sequentia & alia nonnulla, quæ irrepſerunt, errata typographica B. L. corrigat: P. 4. not. (c) l. 1. *anonomum* leg. anonymum. P. 5. l. ult. *cummulate* leg. cumulate. P. 6. l. 1. *veretpum* leg. veperetum. P. 8 l. 2 *quem* leg. Quum. not. (b) l. 3 *diſinitione* leg. definitione. P. 10 l. ult. *erudibus* leg. eruditus.
